

פנינים מתורת רבינו הגאון
רבי רב הבה
קרק שליט"א
עידה"ק טבריה ת"י

פני
הפרשה

אני מפרישו, לפי שלא היתה כוונתו לשם שמים, לפיכך לא נתקיימה באותו האיש, ע"כ. ולכאורה אם כל אותה האש שליחה את ביתו של 'אבויה', היתה דוגמת צורתה של האש בסיני, מדוע במעמד הר סיני, לא מצינו שאף אחד מישראל, היו לו כוונות שלא לשמה בקבלת התורה, לשם כבוד וכדו', אלא הביאור כדאמרן כיוון שאמרו 'נעשה ונשמע' שעבדו את כל רצונותיהם ומחשבותיהם בקבלת התורה לשם שמים בלבד ולא לשום דבר אחר.

אָנְכִי ה' אֱלֹהֶיךָ, אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבֵּית עֲבָדִים (כ, ב')

נאמר 'אנוכי' שלא יטעו ויחשבו שישנם שני רשויות ח"ו/ידיעה זו היא

תנאי בקבלת התורה

וברש"י כאן מביא לדברי חז"ל מדוע הוצרך הקב"ה לומר אנוכי ה' אלוהיך, כיון שבקריעת ים סוף היה נדמה להם כגיבור מלחמה, ואילו עכשיו היה נדמה להם כזקן מלא רחמים, לכך הוצרך לומר "אנוכי ה' אלוהיך", שלא יטעו ח"ו לומר שיש כאן שתי רשויות. ויש להוסיף בדרך רמז, שלכך דברה זו הינה דברה ראשונה, שכביכול התנאי לקבלת התורה הוא לדעת, שלפעמים יש על האדם איזו מידת הדין, או שלא הכל הולך אצלו כשורה רח"ל, צריך הוא לדעת שהכל מאתו ית', ואותו הקב"ה שנוהג עמו במידת הרחמים, ומשפיע עליו בכל יום תמיד רחמים וחסדים, עכשיו רוצה לעוררו לשוב אליו ית', ונוהג עמו במדת הדין, אותו 'גיבור מלחמה', הוא אותו 'זקן מלא רחמים', ובלי ידיעה והכרה זו אינו יכול לקבל את התורה.

לֹא תַעֲשֶׂן, אֲתִי אֱלֹהִי כֶסֶף וְאֱלֹהֵי זָהָב, לֹא תַעֲשֶׂן לָכֶם (כ, י"ט)

הזהירות הנדרשת בעשיית הכרובים, ומשום כך דוקא הם

וַיֹּאמְרוּ כָל אֲשֶׁר דִּבֶּר ה' נַעֲשֶׂה (י"ט, ח')

קבלת התורה לשמה בלי חשבונות ונגיעות והחילוק בין נתינת התורה באש למעשה דאבויה אביו של 'אחר' שראה אש של תורה מלחכת סביבות ביתו וחשב 'שלא לשמה' ובגמ' (שבת פ"ח ע"א) בשעה שהקדימו ישראל 'נעשה' ל'נשמע', יצתה בת קול ואמרה להן: מי גילה לבני רז זה שמלאכי השרת משתמשין בו, דהיינו כשאדם אומר 'נשמע ונעשה' הרי שתולה את עשייתו, ברצונותיו והסכמתו, אמנם כשאומר 'נעשה ונשמע' הרי שמבטל מהעשייה כל סרך של נגיעה והסכמה ורצון כלשהוא, כי אם בלתי לה' לבדו.

ואפשר להוסיף עפ"י זה ביאור נפלא, על פי דברי הירושלמי הידועים (חגיגה פ"ב ה"א) וז"ל: "ובי היה המעשה, אבויה אבא מגדולי ירושלם היה, ביום שבא למוהליני, קרא לכל גדולי ירושלם, והושיבן בבית אחד, ולרבי אליעזר ולר' יהושע בבית אחד, מן דאכלון ושתון שרון מטפחין ומרקדין, א"ר ליעזר לר' יהושע עד דאינון עסיקין בדידהון נעסוק אנן בדין, וישבו ונתעסקו בדברי תורה מן התורה, לנביאים, ומן הנביאים לכתובים, וירדה אש מן השמים והקיפה אותם, אמר להן אבויה רבותי, מה באתם לשרוף את ביתי עלי, אמרו לו חס ושלום, אלא יושבין היינו וחזורין בדברי תורה, מן התורה לנביאים ומן הנביאים לכתובים והיו הדברים שמחים כנתינתן מסיני, והיתה האש מלחכת אותן, כלחיתתן מסיני, ועיקר נתינתן מסיני, לא ניתנו אלא באש, (דברים ד) וההר בוער באש עד לב השמים, אמר להן אבויה, אבא, רבותי אם כך היא כוחה של תורה, אם נתקיים לי בן הזה לתורה

שפה לנאמנים

פניני משא ומתן עם רבינו

חיוב תשלומים בשמירה על חפץ שלא הודיעוהו מראש על שוויות האמיתית

הנה בשנים האחרונות, נפוץ מאוד בקרב מנהלי מוסדות התורה בארץ ובחו"ל, עריכת 'שבתות פאר', לתומכי המוסדות, ולשם כך שוכרים את שירותיהם של 'חברת הפקות', אשר מפיקה בעבורם שבת שלא תמחה במהרה מזכרונם, כשכל השבת מאורגנת מהחל ועד כלה עצהיו"ט, ברוב פאר והדר, כיאה וכיאות לתומכי דרבנן המוזילים מכיסם ממון רב, בכל ימות השנה למען אותם מוסדות תורה, וכך היה מעשה בשבוע שעבר לרגל הייחודיות של פרשת בשלח-שירה, הנהלת מוסדות מסוימת, מאיזור המרכז החליטה להפתיע את תומכיה הנכבדים ולערוך להם שבת על שפת ים סוף'.

ואמנם אותה חברת הפקות הכינה את כל מאכלי השבת וכל הנלווה, ברחבות ופאר כיד המלך, ואחד מרבני המוסדות אשר הוזמן גם הוא לשב"ק בכדי שישא מדברותיו במהלך השבת, ביקש בערש"ק לערוך סיור לראות שאכן הכל הוא עפ"י ההלכה כדת, ואכן הכל היה לשביעות רצונו מלבד עובדה אחת שהמתחם שהוקצה עבור בית הכנסת היה בריחוק מקום מבית האכסנייה ומתחם הסעודות, ולא היה שייך להקים עירוב מהודר בזמן כה קצר אשר על כן הורה למנהלי חברת הפקות שאחד

המשך בעמוד הבא

ויש לומר בדרך רמז, דהנה אי' בחז"ל (יומא נ"ד ע"א) "אמר רב קטינא בשעה שהיו ישראל עולין לרגל מגלילין להם את הפרוכת ומראין להם את הכרובים שהיו מעורים זה בזה ואומרים להן ראו חבתכם לפני המקום כחבת זכר ונקבה", ע"כ.

ולכאורה מדוע דווקא הכרובים הם הסימן לחיבתן של ישראל אצל אביהם שבשמים, אלא לפי דברינו הביאור הוא שלמרות שעשיית הכרובים כרוכה בזהירות רבה, ובדקדוק נמרץ לבל ח"ו כל סטייה קלה כבר הופכת אותם לע"ז של ממש, בכל זאת לא מוותר על זה הקב"ה מחמת חיבתו לישראל רוצה שיהיה לו בתוך קודש הקדשים דמות כדמותם של ישראל.

מכתב -רמז נאה ללשכת הגזית בטבריה

לכבוד חכמי ורבני העלון שליט"א, ראשית תודה וייש"כ על כך, שהנכם מזכים אותי מידי שבת בשבתו בעלונכם הנפלא, אשר יש מאן דהו המדפיס מתי מעט מידי שבת, בבית הכנסת השכונתי 'קהילות יעקב', ואני נחפז ללוקחן בטרם יחספו כביכורה טרם קיץ, ושמתי על ליבי שבמדור שפה לנאמנים הנכם משתמשים פעמים רבות, במונח 'לשכת הגזית' על חדרו של רבינו, והיה זה תמוה בעיני, הלא לשכת הגזית הינה בירושלים ולא בטבריה, ואחד מן החכמים בכולל בו אני לומד הרה"ג ר' חיים יצחק גוריצ' שליט"א (פרשה ו') וז"ל המדרש: "אמרו עליו על אֱלִישֶׁע בֶּן אֲבוֹנִיָה, שֶׁלֹּא הִיָּתָה הַעֲזָרָה לַחֲזוֹר מִטְּבֵרְיָה, וְבִסִּי' אֵינָה ה' לִידִי, מִדְּרַשׁ רַבָּה עַל רוֹת (פֶּרֶשֶׁה ו') וְכִיּוֹן שֶׁהָיָה מִדְּבָר וְדוֹרֵשׁ בְּלִשְׁכַּת הַגְּזִית אוֹ בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ שֶׁל טְבֵרְיָה, הָיָה כָּל הַחֲבָרִים עוֹמְדִים וּמֵאֲזִינִים לְדְבָרָיו, וְאַחֵר כֶּךָ בָּאִים כָּלָם וְנוֹשְׁקִין אוֹתוֹ עַל רֹאשׁוֹ. אִם בְּטְבֵרְיָה כֶּךָ, קָל וְחֶמֶר בְּשָׂאָר מְדִינוֹת וּבְשָׂאָר עִירוֹת". ודבר שפתיים למחסור.

תבורכו סופרי לשכת הגזית בכל טוב, והמזכה את הרבים אין חטא בא על ידו,
שמעון מייארוביץ ב"ב

רבינו מקרב את הקרובים שלא יתרחקו

סיפר תלמיד חכם אחד ממקורבי רבינו רבות בשנים מעיה"ק 'צפת', אשר פעם אחת בא אותו ת"ח לרבינו, ואמר לו בני שיחי' קצת מתחיל להתדרדר, וחושש אני שיפרוק עול תורה ומצוות ח", ולאחר ענה לו רבינו ואמר היכן הוא בנך, תעלה אותו על הקו לשיחה, ושאל רבינו את בנו היכן הוא, וכשענה לו היכן, אמר לו רבינו תמתין לי שם, ותיכף נסע אליו רבינו ובעונותיו התיישב עמו על שפת המדרכה, ושוחח עמו כמה שעות. בינה זאת.

הגיליון נדבב לע"נ היקר והנעלה כמר יהודה בן כמונה אליה ע"ה נדבת בתו החשובה רודצ'ו"ח גב' רויטל שתחי'

שפה לנאמנים - המשך

מן המאבטחים יהודי כשר ישרא במהלך השבת במתחם בית הכנסת בכדי לשמור על ספר התורה שלא יגנב ח"ו.

ואותו רב הזהירים על כך שיקבלו שכר בתעריף מיוחד בכדי שידעו שעל ס"ת בעינן שמירה יתירה, ובפרט שמתחם זה אינו שמור כדבעי מאינשי דלא מעלי, והס"ת ששוויה 70,000 ₪, תוכל להגנב בקלות. והנה אכן שמר אותו שומר כדת במהלך הלילה, אבל במהלך היום כנראה התרשל משמירתו, ולא שמר כדבעי ונגנב הס"ת, ותיכף עם זאת השבת התחילה מהומה בקרב האורחים אשר טענו למנהל החברה כי הס"ת שווה 120,000 ₪, והוכיחו זאת בראיות והוכחות גמורות, ומנגד הנהלת החברה טוענת הלא אותו רב אמר בפירוש, שזה שווה 70,000 ₪, וקיבלו על עצמינו שמירה על 70,000 ₪ ולא יותר.

זה אומר בכה וזה אומר בכה, ואדהכי והכי, הגיעה השאלה ללשכת הגזית, והובאה על שולחנו של רבינו, וזכינו לישב קמיינה ולדון במו"מ של הלכה, ותיכף פנה אלינו רבינו ושאל לאיזה סוגיא שייך לדמות מקרה זה, ולאחר הבאנו את דברי הגמ' בבא קמא (ס"ב, ע"א) וז"ל הגמ' שם: "אמר רבא הנותן דינר זהב לאשה, ואמר לה הזהרי בו של כסף הוא, ... פשעה בו, משלמת של כסף, דאמרה ליה נטירותא דכספא קבילי עלי, נטירותא דדהבא לא קבילי עלי, ע"כ, ולכאורה במושכל ראשון הרי זה דומה לנידון דידן, וחיביבין רק 70,000 ₪, דקיבלו עליהם שמירת 70,000 ₪ ולא יותר. ואמר רבינו דחלוקים הסוגיות, דשם איירי דאמר לה שהיא כסף ובאמת היה זהב, דהיינו אמר לה שזה חפצא אחרת, ממה שנתן לה באמת, משא"כ בנידון דידן השומרים לא קיבלו עליהם לשמור על חפצא אחרת, רק על אותו חפצא, והם רק העריכו את אותו מוצר שעליו נתבקשו לשמור בפחות משוויו, ע"י שבעה"ב אמר להם מחיר שאינו נכון.

והוסיף רבנו לבאר החילוק, דאם אנו מסתכלין על אותם שומרים, לא כ'חברת ביטוח', שמתחייבת בתשלומין של החפץ המבוטח באם יוזק או יגנב, אלא שיש עליהם חובת שמירה כל רגע, א"כ קיבלו עליהם חובת שמירה על ה'חפצא', ולא על שווי החפצא, ובחפצא עצמה לא טעו, א"כ לגבי השמירה ליכא נפק'מ מה השווי של החפצא.

ואמר רבינו שאכן מסוגיא זו יש להוכיח שחובת השומר אינו כ'חברת ביטוח', מכך שהגמ' הביאה שתי דוגמאות, ולא רק מחפץ אחד שהטעה אותה במחיר, הא גופא ראיא שהשומר חייב בשמירת החפץ, ואינו מתחייב בתשלום כחברת ביטוח, אלא חיוב שמירה תמידית, ודו"ק.

ואע"פ שבשו"ע (חו"מ סימן ע"ב ס"ח) פסק כדברי המרדכי, שמדמה סוגיית הגמ' הנ"ל, לדין שומר שקיבל עליו שמירת סייף ונאבד, וטוען לו המפקיד שהיה זה סייף מיוחד יקר מאוד, ולכן עליו לשלם המחיר היקר, והביא רא"י המרדכי לסוגיא דידן, אע"פ שהוא חפצא אחד, ופליגי רק בשוויו, (ואין כאן המקום לכל הסוגיא שם ומחלוקת הפוסקים, כי אם עצם הדימיון שבזה לא חילקו הפוסקים כלל).

ואמר רבינו שאין זה דומה, כי שם מדובר שטוען לו בעל הסייף, שהיה בסייף שוויות מיוחדת שאינה מצויה בסייף בכלל, והוא טוען לו שסייף זה יוצא דופן הוא כי הוא סייף מיוחד, א"כ הוי זה כמו חפצא אחרת לגמרי, (וכמו שאחד יש לו תח"י איזה ספר עתיק יומין ששווי רב, אין זה כלל דומה לספר זהה במהדורה חדשה, ודו"ק) ולכן דימוהו הפוסקים לסוגיא דב"ק.

משא"כ בנידון דידן, בס"ת ישנם ספרי תורה זולים וישנם ספרי תורה יקרי ערך, א"כ כשקיבל עליו לשמור ס"ת קיבל שמירה על החפצא, ולא על שוויות החפצא, ובחפצא לא היה לשומרים שום טעות והיה ברור להם ששומרים הם על ס"ת, ולכן חיביבין לשלם את המחיר הגבוה במילואו.

הדפסת העלון לע"ג רבני טבריא:

רבה הראשי של טבריא, הצדיק החכם רבי חיים בן רבי יצחק סמאגא זצ"ל
רבה הראשי של טבריא, הצדיק החכם רבי יעקב חי בן רבי ברוך זריהן זצ"ל
מייסד ת"ת ביבאס, הצדיק החכם רבי רפאל ביבאס זצ"ל

